

ONTWIKKELINGSPLAN LANDSCHAPPELIJKE ELEMENTEN

Gemeente Someren

Project 8: Weidevogelgebied Diepenhoek

Datum: 9 november 2001
Project: 119-4
Status: Definitief
Opdrachtgever: Gemeente Someren

VOORWOORD

Door het college van Burgemeester & Wethouders van de Gemeente Someren is opdracht verstrekt aan Ingenieursbureau Van Nierop voor het opstellen van een ontwikkelingsplan van landschappelijke elementen.

Het Ontwikkelingsplan landschappelijke elementen stimuleert de inpassing van nieuwe elementen in het landschap. Het plan bouwt hiermee voort op de visie en de acties die in het landschapsbeleidsplan (Heidemij, 1997) worden genoemd. Inmiddels is de visie echter aan herziening toe op basis van nieuwe ontwikkelingen. Te denken valt hierbij aan de Reconstructie, de gebiedsvisies, natuurdoelenkaart en het Streekplan. Deze nieuwe ontwikkelingen zijn in het ontwikkelingsplan meegenomen en beschreven. Het rapport is zodanig ingedeeld dat het bestaat uit een hoofddocument waarin het beleid beschreven wordt en een 10-tal projectdocumenten waarin de acties worden uitgewerkt.

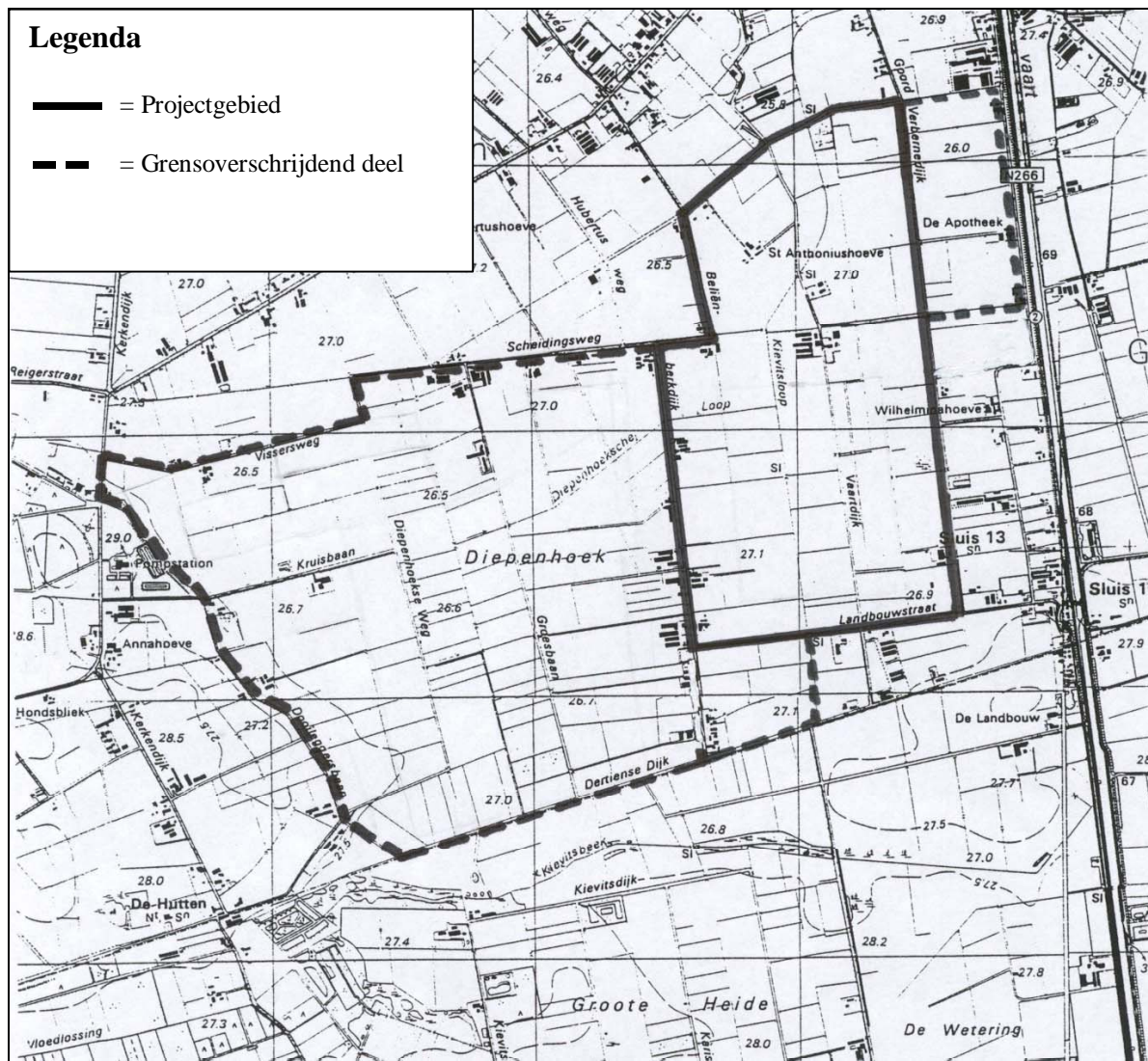
Gelijktijdig met dit plan werd door bureau van Nierop het “Beheerplan Landschappelijke Elementen” opgesteld. Dit plan behandelt het reguliere beheer van landschappelijke elementen (bermen, sloten, zandwegen, singels, houtwallen en lanen).

Voor dit project werd een begeleidingsgroep opgesteld, bestaande uit: J. Truijen en M. van der Els. Het rapport werd opgesteld door dhr. L. van Nierop en C. Zoon. Ingenieursbureau Van Nierop is een ieder die heeft bijgedragen aan het tot stand komen van dit rapport dankbaar voor de medewerking.

Eersel, 9 november 2001

Bureau van Nierop
B. Rythoviusdreef 6a
5561 TD Riethoven
e-mail: info@bureauvannierop.nl
Website: www.bureauvannierop.nl
Telefoon: 0497-535400

PROJECT 8 WEIDEVOGELGEBIED DIEPENHOEK

Figuur 1 Project 8, Weidevogelgebied Diepenhoek

Begrenzing

Het gebied ligt ten zuiden van de Vissersweg, de Scheidingsweg en de Venweg, ten oosten van de Dooleggersbaan, westelijk van de Zuid - Willemsvaart en de Goord Verbernedijk en noordelijk van de Dertiense dijk en de Landbouwstraat.

Het gedeelte tussen de Beliënberkdijken de Goord Verbernedijk is momenteel al een projectgebied voor weidevogels, daarbuiten nog niet.

HUIDIGE SITUATIE

Huidige natuurwaarde en landschapswaarde

Dit gebied is opener dan enig ander deel van de gemeente. Het is van oorsprong een zeer nat gebied, dat zich naar het zuiden in Nederweert voortzet. Het is al voor 1900 ontgonnen door drooglegging van de moerassen (zie figuur 2) en sinds die tijd vooral graslandgebied.

Er zijn veel zandwegen en er komen open ruimtes voor, zonder verharde wegen, beplanting en gebouwen, van meer dan 1200 m doorsnede (Diepenhoek). In de rest van de gemeente Someren zijn ruimtes van 500 m al groot.

De enige geconcentreerde bebouwing komt voor aan de Scheidingsweg, de Beliënberkdijk en in de zuidoosthoek nabij Sluis 13. Slechts een drietal agrarische gebouwen ligt in de open ruimte (Kruisbaan, Groesbaan en Apothekersweg).

Bomen komen hier vooral voor als laanbeplanting langs de verharde wegen en bij de boerderijen. Langs de landbouwstraat bestaat de beplanting uit wilgen. Aan de zuidzijde komen slechts enkele singels voor en verspreid in het gebied liggen 4 kleine bosjes.

Door de openheid en het geringe verkeer, zijn de kansen voor weidevogels hier hoog. Er liggen geen grote bossen bij het gebied (de oostpunt van de Boxenberg is het meest nabij). Daardoor is de predatiedruk van vossen hier in het voorjaar, als er nog geen maïs staat minder hoog dan elders. In de zomer zullen vossen ook hier van de dekking van maïs gebruik maken, maar dan zijn weidevogels al niet meer aan het broeden.

In 1996 is voor de oostelijke helft een goede weidevogelstand aangetoond, voor het westen niet. De westelijke helft (Diepenhoek) ligt echter duidelijk lager en is naar verwachting natter, omdat het hele gebied naar het oosten afwatert. Verder is dit gebied juist het meest open. De oostelijke helft kent open ruimtes van slechts 1000 m. Gegevens van na die tijd zijn niet bekend.

Reeds geplande ontwikkelingen (overheidsbeleid, gemeentebestuur)

In het landschapsbeleidsplan is openheid aangegeven als belangrijkste kenmerk van het gehele gebied. Voor de Diepenhoek is de grote openheid echter niet herkend. Voor het deel rond de Vaartdijk wordt grote openheid aangegeven, terwijl dat daar alleen voor het zuidelijk gedeelte geldt (zie figuur 3). Het zuidelijk deel van Diepenhoek is aangegeven als gebied voor ontwikkeling van natuurwaarden.

In het bestemmingsplan wordt ook voor het grootste deel van het gebied openheid als waarde aangegeven.

Het oostelijk deel van dit gebied (ten oosten van de Beliënberkdijk) is door de provincie aangewezen als zoekgebied voor beheersovereenkomsten ten behoeve van weidevogels (in kader "Ruime Jas"). Vergoedingen kunnen gekregen worden voor aangepast beheer van perceelsranden (zie figuur 5).

Dit beleid is door de gemeente gevolgd in het bestemmingsplan door de aanduiding agrarisch gebied met verweving (van natuurwaarden). Een kleinere kern in het gebied (zuid deel) is aangegeven als gebied met te behouden graslandareaal (ten behoeve van weidevogels).

Er is door de gemeente een **weidevogelconvenant** voorgesteld met alle betrokkenen voor het oostelijke gebied. Hierin zullen op adequate wijze de omstandigheden voor weidevogels worden beschermd. Een hogere voorjaarsgrondwaterstand, behoud van grasland, verwijderen van bomen en tegengaan bebouwing vormen een belangrijk onderdeel ervan.

De gemeente houdt de mogelijkheid open om ook in andere gebieden dergelijke convenanten af te sluiten, wanneer de weidevogelstand daar aanleiding toe geeft.

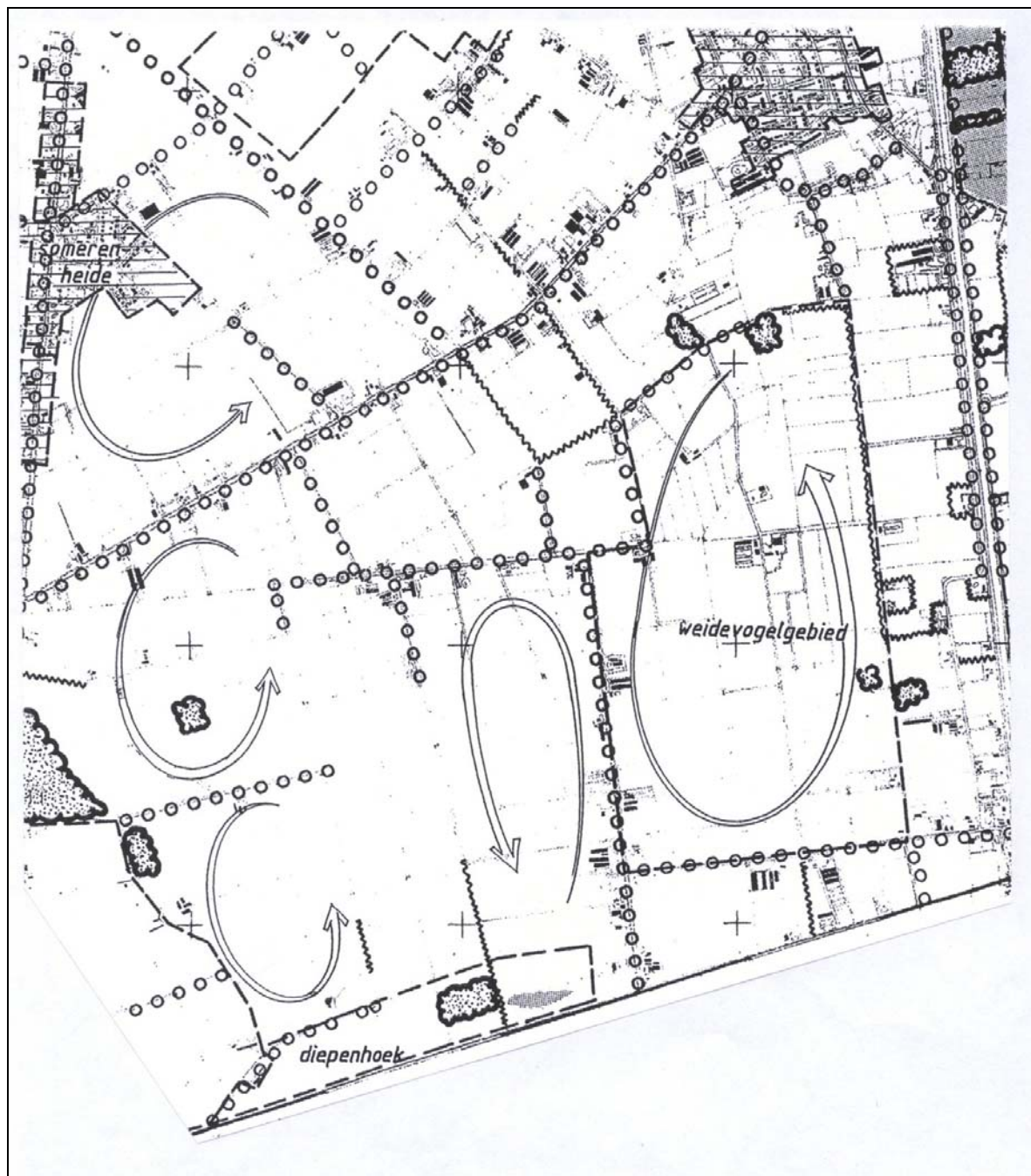

Figuur 2 Situatie 1890

Aan de zuidrand van het gebied is in het bestemmingsplan een gedeelte “groene structuur” aangegeven ten behoeve van natte biotopen, dat door het overheidsbeleid niet ondersteund wordt. Ontwikkeling van natuurwaarden heeft hier wel een relatie met het in Nederweert gelegen gebied de Kievit (een moerasstrook) (zie ook 1890). De invulling van deze natuurwaarden is nog niet duidelijk.

Het waterschap de Aa volgt het gemeentebestuur voor het oostelijk deelgebied. Verder is echter voor het westelijk deelgebied aangegeven dat er berging van piekafvoeren plaats zal moeten vinden (Waterbeheersplan 2001- 2004). Hiervoor zullen in natte perioden de peilen in dit gebied sterk kunnen stijgen. Het zuidelijk deel tegen de gemeentegrens aan heeft in het waterbeheersplan een functie voor natte natuur (net als in het bestemmingsplan).

Figuur 3 Landschapsbeleidsplan

Huidige bestemmingen

Het gebied tussen de Goord Verbernedijk en de Beliënberkdijk heeft bestemming “agrarisch met waardevolle openheid vanuit landschappelijk oogpunt en voor weidevogels, alsmede hydrologisch waardevol”. Het zuidelijk deel van dit gebied is aangegeven als te behouden areaal grasland.

Het westelijk gebied (Diepenhoek) is bestemd als “agrarisch met landschappelijk waardevolle openheid”. Het zuidelijke deel bij de gemeentegrens heeft de bestemming “agrarisch gebied met vlinders van natte biotopen, alsmede hydrologisch waardevol”.

Het gebied ten oosten van de Goord Verbernedijk heeft de bestemming “agrarisch”.

ONTWIKKELINGSVISIE

Gewenste ontwikkeling vanuit het Landschapsbeleidsplan en recent onderzoek

Het westelijke gebied, rond de Groesbaan, is een open gebied met tenminste 1200 m doorsnede. Dit gebied is bijna tweemaal zo groot als het reeds aangewezen oostelijk gebied. De potenties voor weidevogels zijn daarom nergens in Someren hoger dan hier. Het is dan ook gewenst deze potenties te bewaren en zo mogelijk te realiseren. Hiervoor is agrarisch grondgebruik en het beperken van bebouwing en beplanting noodzakelijk. Aanpassing van de waterhuishouding (vernatting) staat al op stapel en in het Koepelplan voor de Reconstructie is het gehele gebied als GHS landbouw aangeduid, wat ontwikkelingen ten gunste van weidevogels mogelijk maakt.

Uitbreiding van agrarische bebouwing zou dan beperkt moeten worden tot de onmiddellijke omgeving van bestaande bebouwing en zoveel mogelijk aan de randen van het gebied. Het is daarbij wenselijk ook het gebiedje rond “De Apotheker” te betrekken, omdat de openheid in het noordelijk deel van het huidige weidevogelgebied aldaar niet voldoende beschermd is (zie figuur 7).

Op termijn zouden enkele beplantingen uit het centrum van het gebied dienen te verdwijnen. Het is niet gewenst in de zuidelijke rand van het gebied opgaande beplanting te stimuleren ten behoeve van de beoogde natuurwaarde. Wel is het mogelijk moerasnatuur met nat schraalland, natuurlijke oevers en laag struweel te ontwikkelen. Dit is voor vlinders van natte biotopen (welke aanduiding hier geldt) veel waardevoller dan opgaande beplanting. Hiermee wordt de openheid van het gebied geen geweld aangedaan en wordt goed aangesloten bij de situatie in het moerasgebied van de Kievit in Nederweert (Limburg).

Bestaande zandwegen dienen behouden te worden. Ook de zandweg op de grens met Nederweert (Dertiense dijk) is belangrijk om te behouden, omdat aan de Nederweertse zijde helemaal geen beplanting en woningen staan, waardoor dit gebied zeer rustig en open is. Het westelijke gebied (de Diepenhoek) komt als een van de weinige gebieden in aanmerking voor een weidevogelconvenant, naast die voor het oostelijk deel en voor het gebied In het Broek.

Grote potenties voor natte natuur liggen waarschijnlijk in het laagste gedeelte ten westen van de Beliënberkdijk. In het Koepelplan en het Waterbeheersplan de Aa is hier ook een zoekgebied voor waterberging aangeduid. Het gebied is één afwateringseenheid.

Door de koppeling van het gebied “Diepenhoek” en “In het Broek” in Someren en twee weidevogelgebieden in Nederweert (zie paraplunota Midden - Limburg), bestaat een sterke regio voor weidevogels met veel toekomst. Deze vier gebieden zijn onderling ook afhankelijk van elkaar door de afwatering. Gezamenlijke ontwikkeling ligt hier voor de hand. Waterschap de Aa kan daarbij een belangrijke rol spelen.

Gewenste bestemmingen

Het is gewenst, om voor het gehele gebied de toevoeging waardevolle openheid te geven. Hiervoor is alleen toevoeging van het gebiedje rond de Apotheker noodzakelijk. Behoud van areaal grasland is niet overal noodzakelijk voor alle weidevogels, maar wel voor enkele kritische soorten zoals grutto in de meest kansrijke gebieden. Daarvoor is het wenselijk

in het gebied met de hoogste potentie (open en met mogelijkheden voor hoge voorjaarsgrondwaterstanden) behoud van het areaal grasland op te nemen. Het is gewenst de aanduiding hydrologisch waardevol voor het gehele gebied op te nemen, maar in ieder geval voor die gedeelten die betrokken zijn bij de benodigde waterhuishouding.

REALISATIE

Mogelijkheden voor subsidie

In het oostelijk gebied is het nu al mogelijk beheersovereenkomsten af te sluiten voor natuurvriendelijk beheer van perceelsranden, ten behoeve van weidevogels.

In de andere deelgebieden is nog geen subsidie mogelijk. De gemeente kan bij de provincie voorstellen het hele gebied in aanmerking te laten komen voor agrarisch natuurbeheer, gericht op weidevogels. In het kader van waterberging in de Diepenhoek - west komen waarschijnlijk middelen voor aangepast beheer beschikbaar.

Acties voor de gemeente

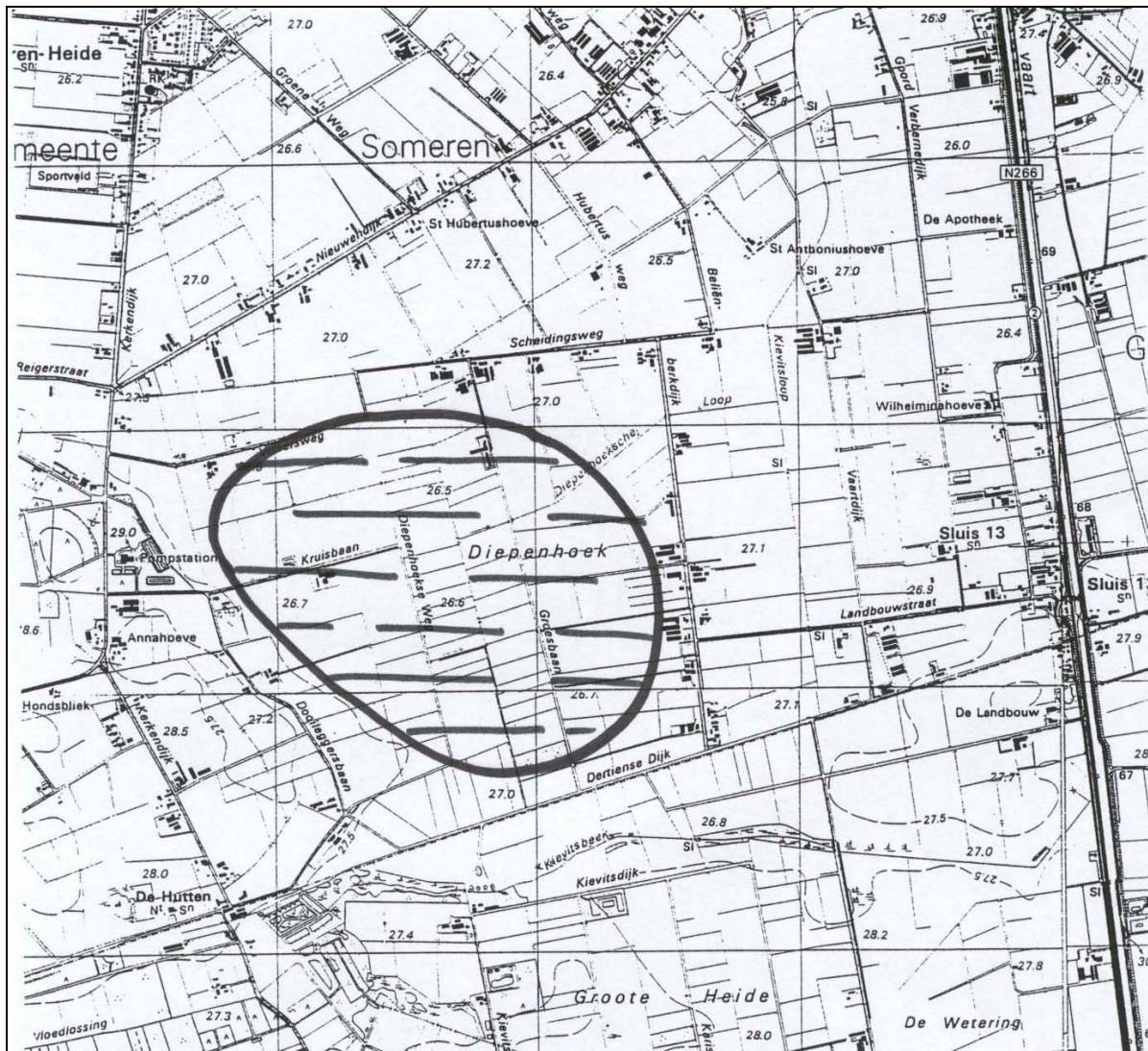
- 8.1 Overleg over waterberging in Diepenhoek.
- 8.2 Stimuleren van vrijwillig weidevogelbeheer.
- 8.3 Gehele gebied voordragen als beheersgebied Ruime Jas.
- 8.4 Uitbreiden weidevogelconvenant naar het westelijk gebied.
- 8.5 Tegengaan verharding zandwegen.
- 8.6 Beperken bebouwing tot nabij bestaande gebouwen.
- 8.7 Verwijderen beplanting, buiten de omgeving van gebouwen en hoofdwegen.

Actie 8.1. Overleg over waterberging

Realiseren van waterberging in het westelijk deelgebied de Diepenhoek kan gevolgen hebben voor het grondgebruik. Het levert echter ook kansen op voor waterafhankelijke natuur, zoals weidevogels en moeras in het zuiden. Deze ontwikkeling dient gekoppeld te worden aan een gunstige waterhuishouding in het oostelijk gedeelte, dat al weidevogelgebied is.

Overleg met waterschap de Aa en gebruikers van het gebied is nodig om de juiste keuzes te maken. Een en ander zal in een toekomstig bestemmingsplan tot uiting moeten komen.

Figur 4 Actie 8.1

Actie 8.2. Stimuleren vrijwillige weidevogelbescherming

Voor het gehele gebied is stimuleren van vrijwillig weidevogelbeheer gewenst. Hiervoor worden nog geen ingrepen gedaan in de waterhuishouding of de beplanting. Wel wordt er van gebruikers gevraagd de aanwezige weidevogels bij het beheer te sparen.

Weidevogels zijn nogal plaatstrouw. Als er veel weidevogels uitvliegen in een gebied, keren die in principe steeds weer terug en proberen te broeden. Dat dit niet altijd tot een toename leidt, komt omdat er een gebied vol kan zijn in de gegeven omstandigheden.

Als er veranderingen aangebracht worden in openheid of natheid, kan het aantal broedparen wel weer stijgen, door jonge vogels die dan wel een kans krijgen.

Bescherming van weidevogels verhoogt daarom het potentieel aan vogels, dat tot broeden kan komen, indien het gebied geschikter wordt. De gemeente kan hiervoor overleg voeren met de organisatie die vrijwillige weidevogelbescherming organiseert (provinciale coördinator en de ZLTO). Combinatie met actie 8.4 is wenselijk.

Actie 8.3. Uitbreiden beheersgebied Ruime Jas

Verder dan vrijwillige weidevogelbescherming gaat de uitbreiding van de mogelijkheid voor beheersovereenkomsten. Daardoor kan de kwaliteit van een gebied verder toenemen. Dat is alleen zinvol in een gebied waar de peilen verhoogd kunnen worden en voldoende openheid is. Omdat dit voor het gehele gebied gaat gelden is er reden om beheersovereenkomsten in het hele gebied toe te kunnen passen. Dit kan volgens het principe van de “Ruime Jas”, zoals nu al voor het oostelijk deel geldt. Het is niet nodig om het aantal hectaren waarvoor subsidie verkregen kan worden uit te breiden. Dit is namelijk een provinciale pot met de regel: “wie het eerst komt, die het eerst maalt”. Veel hangt af van de aanvragen in het gebied zelf. De gemeente kan wel een bemiddelende rol hierbij spelen, door gebruikers te helpen bij het indienen van een aanvraag en door het gebied bij de provincie aan te melden. Een en ander kan gecombineerd worden met het overleg over vrijwillige weidevogelbescherming (actie 8.2).

Actie 8.4. Uitbreiding weidevogelconvenant

Het is gewenst om in combinatie met de vrijwillig weidevogelbescherming en/ of de uitbreiding van het beheersgebied, het weidevogelconvenant uit te breiden naar het zeer kansrijke westelijke gebied de Diepenhoek. Er is daar een zeer groot gebied dat voldoet aan de voorwaarden hiervoor:

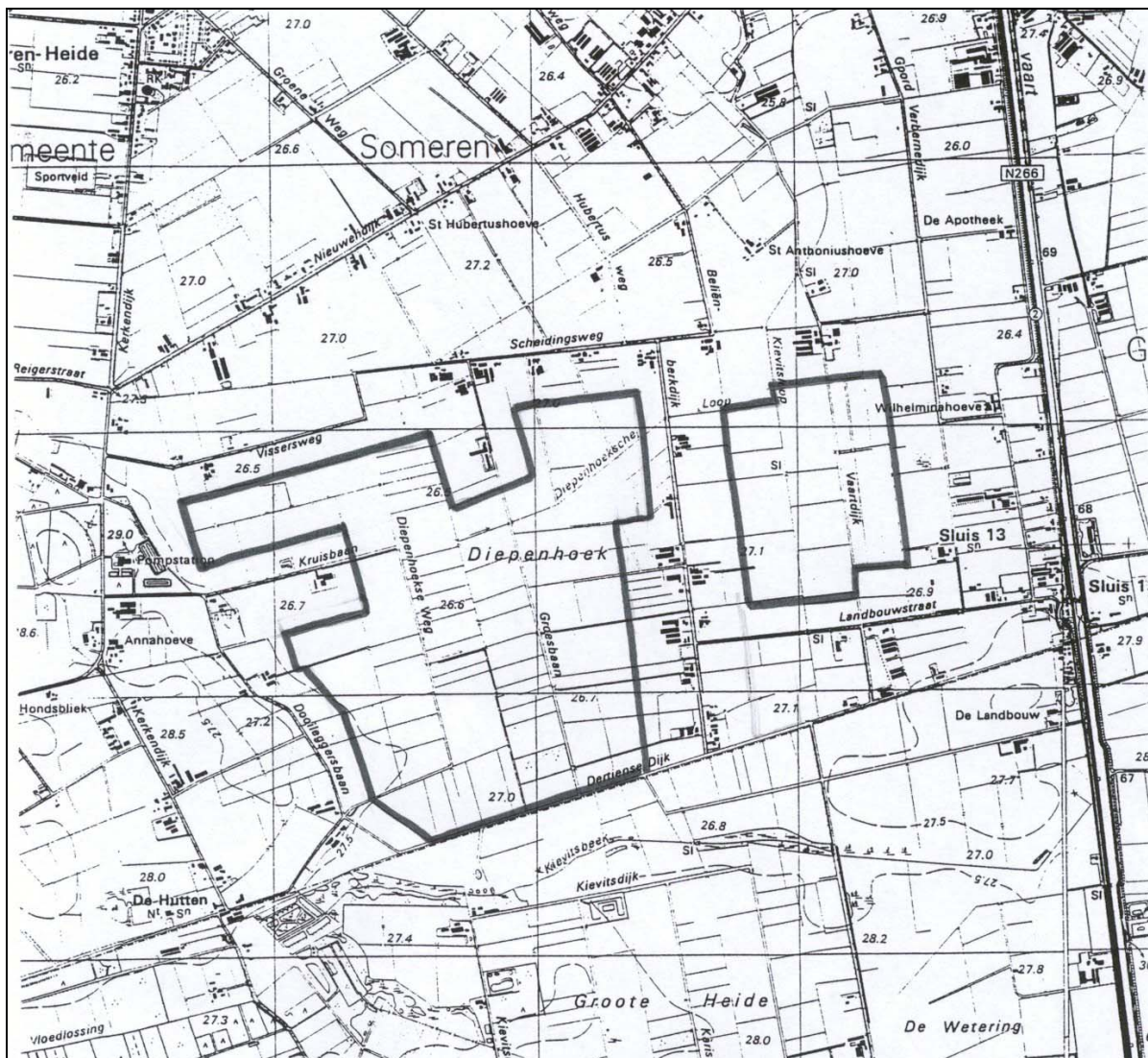
- geen bebouwing.
- geen opgaande beplanting (of te verwijderen beplanting).
- afstand tot beplanting en gebouwen meer dan 100 meter.
- mogelijkheden voor vernatting.
- vooral graslandgebruik.

Het uitbreidingsgebied is in de figuur aangegeven naast het gebied waarvoor al het voornemen bestaat een convenant af te sluiten

Actie 8.5. Behoud zandwegen

Een belangrijk middel om de rust in het gebied te behouden, is het handhaven van de aanwezige zandwegen. De ontsluiting van het gebied wordt daarmee beperkt. Het is ook niet gewenst om over deze zandwegen fiets- of wandelroutes uit te zetten, aangezien fietsers en wandelaars veel storingseffect hebben op weidevogels. Het gebied leent zich daardoor ook nauwelijks voor recreatieve ontwikkeling. Wel kan vanaf de hoofdwegen van de openheid genoten worden.

Figuur 5 Actie 8.4

Actie 8.6. beperken gebouwen tot bestaande vestigingsplaatsen

Nieuwe bebouwing dient bij voorkeur in de nabijheid van bestaande bebouwing of aan een hoofdweg gesitueerd te worden. De weinige bebouwing die op dit moment vrij in de open ruimte staat zorgt ervoor dat de openheid daar sterk afneemt. Rond elk gebouw is een storingszone van enkele honderden meters waar nauwelijks weidevogels broeden. Door koppeling aan bestaande bebouwing wordt de openheid nauwelijks beïnvloed. Voor het gebiedje tussen de Goord Verbernedijk en de Zuid - Willemsvaart is dit de voornaamste actie, die eventueel in het bestemmingsplan bevestigd kan worden. Indien in dit gebiedje aan de Goord Verbernedijk nieuwe bebouwing komt, zoals recent al gebeurd is, dan wordt de openheid van het huidige weidevogelgebied ten noorden van de Apotheekweg te gering en heeft weidevogelbescherming daar weinig toekomst.

Figuur 6 Actie 8.5

Actie 8.7. Verminderen van de opgaande beplanting buiten de omgeving van gebouwen en hoofdwegen

Er is in het open gebied verspreid toch opgaande beplanting aanwezig, die de openheid sterk beperkt. Dit zijn lanen, singels en bosjes (zie beheerplan landschappelijke elementen, 2001). Normaal worden deze beplantingen beschermd. In dit gebied echter is het eigenlijk ongewenst dat er opgaande beplanting staat. Lage struwelen of natuurterrein vormen geen probleem. Daarom kan wel natuur ontwikkeld worden (zoals in het zuiden). Bestaande bosjes kunnen ofwel weer omgezet worden in landbouwgrond (populierenbosjes) ofwel in lage natuur. Er zijn echter geen bosjes met bestemming bos of natuur. Aanwezige beplantingen in het niet gearceerde open gebied (figuur) mogen opgeruimd worden. Alleen beplanting bij de gebouwen is gewenst om een goede landschappelijke inpassing van deze functies te bereiken. Wegbeplanting langs sommige wegen is van te grote invloed op de openheid, zoals het westen van de Scheidingsweg, het oosten van de Kruisbaan, de Vissersweg en de landbouwstraat. Deze dient achterwege te blijven of op termijn verwijderd te worden. Beplanting met knotwilgen is nog wel mogelijk, omdat deze niet zo hoog worden. Dit past ook goed in het vochtige karakter van het gebied.

Voor de afweging bij het al of niet handhaven van wegbeplantingen wordt verwezen naar het Beheerplan Landschappelijke Elementen, hoofdstuk Lanen (gemeente Someren 2001).

Figuur 7 Actie 8.6- 8.7